

19. Feteris Eveline T. (1999) *Fundamentals of Legal Argumentation: A Survey of Theories on the Justification of Judicial Decisions*, Dordrecht/Boston/London: Kluwer Academic Publishers (Argumentation Library), № 1. [in English].

Стаття надійшла до редакції: 20.05.2023

УДК 343.01

DOI: 10.36550/2522-9230-2023-14-192-197

Андросович Любов Григорівна,
викладач Національної академії Служби безпеки України
e-mail: life2301freedom@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-3315-4068>

ПРОБЛЕМИ БОРОТЬБИ З ОРГАНІЗОВАНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ У ФІНАНСОВІЙ СИСТЕМІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

У наш час міжнародна організована злочинність у фінансовій системі стала великою глобальною проблемою. Однією із основних причин такої ситуації є відсутність факторів, за яких об'єднались би зусилля органів влади та правоохоронних органів держави із діяльністю аналогічних структурних підрозділів інших країн в боротьбі та протидії їй проявам.

Сьогодні правове забезпечення боротьби з організованою злочинністю є пріоритетним завданням кримінально-правової політики в Україні, що характеризується наступними доволі суперечливими тенденціями: намаганням впровадити міжнародні стандарти протидії злочинності, без врахування особливостей її виникнення та існування на українських теренах; набуттям ознак відродження кримінально-правової політики репресивного типу, яка панувала в умовах квазіукраїнської державності. У науці кримінального права наукове трактування таких тенденцій оцінюється вкрай негативно. Тому актуальним питанням є вивчення проблем боротьби з організованою злочинністю, зокрема у фінансовій системі, в умовах, коли Україна проходить нелегкий шлях свого становлення та розвитку як суверенна, незалежна та права держава.

Зважаючи на досвід роботи за часів незалежності України, правоохоронні органи і надалі залишаються надто консервативними та повільно адаптують свої дії та системи у питанні надання належної правової допомоги у кримінальному провадженні, що призводить до їх незадовільної роботи, зокрема і у питанні міжнародного співробітництва у сфері протидії організованій злочинності.

Мета статті дослідити проблеми боротьби з організованою злочинністю у фінансовій системі в Україні на сучасному етапі її розвитку та шляхи їх вирішення.

Ключові слова: протидія організованій злочинності, фінансова система, кримінальні правопорушення у фінансовій системі, проблеми боротьби з організованими злочинними угрупованнями, шляхи вирішення.

Androsovych L. PROBLEMS OF FIGHTING ORGANIZED CRIME IN THE FINANCIAL SYSTEM AT THE PRESENT STAGE AND THE WAYS OF THEIR SOLUTION

Nowadays, international organized crime in the financial system has become a major global problem. One of the main reasons for this situation is the lack of factors that would unite the efforts of the authorities and law enforcement agencies of the state with the activities of similar structural divisions of other countries in the fight against its manifestations.

Today, legal support for the fight against organized crime is a priority task of the criminal law policy in Ukraine, which is characterized by the following rather contradictory trends: an attempt to implement international standards for combating crime, without taking into account the peculiarities of its occurrence and existence on Ukrainian territory; the acquisition of signs of revival of the repressive type of criminal law policy that prevailed in the conditions of quasi-Ukrainian statehood. In the science of criminal law, the scientific interpretation of such trends is evaluated extremely negatively. Therefore, studying the problems of combating organized crime, in particular in the financial system, is an urgent issue, in the conditions when Ukraine is going through a difficult path of its formation and development as a sovereign, independent and legal state.

However, taking into account the experience of work during the independence of Ukraine, law enforcement agencies continue to be too conservative and slowly adapt their actions and systems in the matter of providing proper legal assistance in criminal proceedings, which leads to their unsatisfactory work, in particular with regard to international cooperation in the field of countering organized crime.

The purpose of the article is to investigate the problems of combating organized crime in the financial system in Ukraine at the current stage of its development and ways of solving them.

Key words: combating organized crime, financial system, criminal offenses in the financial system, problems of combating organized criminal groups, solutions.

Постановка проблеми. Однією із фундаментальних проблем в Україні на сьогодні є протидія організованій злочинності (далі – ОЗ), криміногенні фактори якої найчастіше пов'язані з політичним і соціальним розвитком суспільства. ОЗ є явищем доволі поширеним, що пустило своє коріння у всі сфери

функціонування держави, завдаючи щодня величезної шкоди для її належного функціонування та розвитку. Тому боротьба з цим негативним явищем перетворюється в надзвичайно складну проблему, що становить загрозу для стабільності і безпеки держави та суспільства, сприяє підризу основних демократичних інститутів, правових та моральних цінностей. Організована злочинність в Україні сьогодні загрожує національній безпеці, а також негативно впливає на діяльність органів влади, ускладнює відносини з іноземними державами.

Незважаючи на проведенні останнім часом організаційні заходи щодо протидії ОЗ, досягти помітних ефективних результатів не вдалося. Зокрема, не було усунуто передумови, що сприяють ОЗ. Гальмується проведення адміністративної, економічної та соціальної реформи. Діяльність правоохоронних органів є часто малоефективною у цій сфері та потребує зміни механізму правового регулювання. Тому актуальним є визначення проблем боротьби з ОЗ у фінансовій системі та пропозицій їх вирішення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням боротьби з організованою злочинністю приділяли увагу такі вчені, як: О.М. Бандурка, В.С. Буркаль, М.Б. Бучко, Л.М. Давиденко, А.І. Долгова, О.Г. Кальман, В.В. Коваленко, О.М. Костенко, В.Д. Ларичев, С.Ю. Лукашевич, В.В. Сташис, В.Я. Тацій, С.С. Чернявський та ін. Проте, малодослідженими є проблеми боротьби із організованою злочинністю в фінансовій системі, що зумовлює необхідність їх вивчення та вирішення.

Метою статті є правовий аналіз проблем боротьби з організованою злочинністю у фінансовій системі в Україні на сучасному етапі її розвитку та шляхи їх вирішення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Організована злочинність – це самостійне негативне суспільно небезпечне явище, що полягає у злитті різних кримінальних правопорушень у єдину складну діяльність; також це система багаторівневих та стійких злочинних зв'язків, що призводять до об'єднання різних суспільно небезпечних діянь. Основу ОЗ становить корисний мотив поведінки окремих соціальних груп та осіб. Мета ОЗ полягає в отриманні постійної значної наживи. Тому ОЗ нерідко виникає у фінансовій системі. Організована злочинна діяльність в Україні, зокрема, існує в зовнішньоекономічній торгівлі, у банківській системі, наркобізнесі тощо.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» від 30 червня 1993 року № 3341-ХІІ «під організованою злочинністю слід розуміти сукупність злочинів, що вчиняються у зв'язку зі створенням та діяльністю організованих злочинних угруповань» [1].

Поняття організованої злочинності вчені тлумачать по-різному. Так, О.М. Джу́жа визначає ОЗ «як системно пов'язаний комплекс злочинів, учинених учасниками стійких, ієрархізованих, злочинних структур (груп, співтовариств, асоціацій), які підтримують та узгоджують діяльність один одного. Метою цих угруповань є отримання максимального прибутку від злочинного бізнесу на певній території або у певній сфері, що перебуває під їх контролем» [2].

Як бачимо, організована злочинність – це діяльність групи осіб (п'яти або більше), що відзначається ієрархічними зв'язками і/або особистими відносинами, з метою отримання прибутку та здійснення контролю певних територій, внутрішніх та зовнішніх ринків, застосовуючи при цьому насильство та корупцію для здійснення злочинної діяльності, а також задля проникнення у різні галузі легальної економіки держави.

Окрім того, науковці виділяють суттєві ознаки ОЗ. Їх спробував узагальнити та синтезувати німецький вчений-кримінолог Г. Шнайдер:

- «організована злочинність задовольняє потреби населення у нелегальних товарах і послугах;
- її діяльність раціональна і планомірна, у злочинних діях керуються міркуваннями низького ризику і великої виручки;
- мафіозна група ґрунтується на суворому розподілі ролей;
- всі представники організованої злочинності – професіонали. Вони розвивають у своєму колі кримінальну систему цінностей;
- будь-який злочинний синдикат підпорядкований невеликій групі людей, яка веде пошук можливостей для кримінальних дій, зважає ризики, вартість і вигідність злочинних проєктів, контролює їх виконання. Маючи в своєму розпорядженні величезні фінансові можливості, злочинна конфедерація може не поспішати у виборі цілей і проведенні операцій;
- злочинна організація має свої керівні принципи (безумовна лояльність всіх членів, заборона на будь-які злочинні дії без наказу керівництва);
- організована злочинність ґрунтується на нейтралізації державного кримінального переслідування.

Це досягається ізоляцією керівної групи від виконавців, а також за рахунок систематичного підкупу представників влади» [3, с. 49-50].

Підтримуємо твердження К.Б. Марисюк та В.В. Черепущак, що «ОЗ - це «історично обумовлене, негативне соціальне явище, що являє собою ієрархічно побудовану структуру, яка спирається на створений злочинний капітал і корупцію, що мають на меті забезпечити власне функціонування і задоволення власних потреб за допомогою збільшення капіталу, “відмивання” останнього та отримання влади» [4].

Як бачимо, ОЗ створює небезпеку для суспільства, особливо за умов, коли воно знаходиться в стані реформування державної та правової системи, розвитку ринкової економіки. Така ситуація є сприятливою для організованої злочинності та містить загрозу її проникнення у всі галузі суспільних відносин.

Окрім того, організована злочинність, зокрема у фінансовій системі, не може існувати без корупції представників державних та контролюючих органів. Йдеться не про їх пряму співучасть у кримінальних правопорушеннях, а про можливість чинити певні дії чи утриматися від них, що вигідно учасникам злочинних угруповань, або про сприяння їм чи прихильне ставлення до них.

Незважаючи на корисну спрямованість ОЗ, вона нерідко відбувається із застосуванням насилля, зокрема для неї характерні такі тяжкі його форми як: вбивства, завдання тілесних ушкоджень, вимагання, незаконне позбавлення волі, катування, викрадення та торгівля людьми тощо. Насилля при цьому стає механізмом у боротьбі злочинних груп, способом залякування та фізичного усунення «непотрібних людей», як правило – свідків, політиків, журналістів тощо. Члени організованих злочинних груп часто добре озброєні та за першої необхідності готові застосувати зброю.

Варто відзначити, що організована злочинність в Україні охоплює найприбутковіші ринки (сфера господарської діяльності та економіки, фінансів, у т.ч. банківської діяльності, видобування корисних копалин, використання бюджетних коштів і т.д.). Сьогодні ОЗ проявляється у функціонуванні організованих злочинних груп (далі – ОЗГ) і злочинних організацій (далі – ЗО) у фінансовій системі. Щоб їй протистояти та оцінити криміногенну обстановку боротьби з нею потрібно проаналізувати узагальнення судової практики.

Так, згідно статистичних звітів, складених Офісом Генерального прокурора, «у 2020, 2021, 2022 р.р. зареєстровано 61724 кримінальних правопорушень учинених організованими групами і злочинними організаціями. У 2022 році державними органами, які здійснюють правоохоронну діяльність (Служба безпеки України, Прокуратура, Національна поліція, Бюро економічної безпеки та інші), було викрито 225 осіб, які вчинили кримінальне правопорушення у складі ОЗГ, що менше, у порівнянні із 2020-2021 роками (у 2021 р. – 266, у 2020 – 311)» [5].

Слід відмітити, що у джерелах не зазначена кількість осіб, які були притягнуті до відповідальності за кримінальні правопорушення в сфері господарської діяльності та кількість обвинувальних актів направлених до суду. Тобто фіксується лише реєстрація в ЄРДР кримінальних правопорушень, що вчинені ОЗГ і ЗО. Тому вважаємо, що надані статистичні дані у повній мірі не відтворюють криміногенну ситуацію в Україні, що вимагає застосування узагальнень судової практики.

Судова влада щороку звітує про розгляд матеріалів кримінального провадження, у тому числі що стосуються організованої злочинної діяльності. Згідно «звіту про розгляд матеріалів кримінального провадження», за 2021 рік розглянуто 1896 кримінальних проваджень по всій Україні, з яких: Незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів (ст. 204 КК України) – 384 кримінальних проваджень; Фіктивне підприємництво (ст. 205 КК України (стаття декриміналізована) – 434 кримінальних проваджень; Підроблення документів, які подаються для проведення державної реєстрації юридичної особи та фізичних осіб - підприємців (ст. 205-1 КК України) – 325 кримінальних проваджень; Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом (ст. 209 КК України) – 252 кримінальних проваджень; Ухилення від сплати податків, доходів (обов'язкових платежів) (ст. 212 КК України) – 469 кримінальних проваджень; Ухилення від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування (ст. 212-1 КК України) – 26 кримінальних проваджень; Незаконне виготовлення, підроблення, використання або збут незаконно виготовлених, одержаних чи підроблених марок акцизного збору чи контрольних марок (ст. 216 КК України) – 1 кримінальне провадження» [6].

Водночас, відповідно до статистичних даних, до місцевих загальних судів м. Києва за 2021 р. надійшли: «192 кримінальних провадження, що стосуються ОЗ у сфері господарської діяльності. А саме: 162 кримінальних провадження про кримінальні правопорушення, які вчинені у складі ОЗГ і 30 кримінальних проваджень про кримінальні правопорушення, що вчинені у складі ЗО. Найбільше кримінальних проваджень зазначеної категорії надійшло до Голосіївського (48 кримінальних проваджень) і Шевченківського районних судів м. Києва (22 кримінальних проваджень). До Печерського районного суду м. Києва такі кримінальні провадження надійшли у найменшій кількості (2 кримінальних провадження). У зазначений період районними судами м. Києва було розглянуто 52 кримінальних провадження із постановленням вироку, де кількість засуджених становила 154 особи. Проте, щодо 83-х осіб судами не підтверджено вчинення кримінального правопорушення у складі ОЗГ чи ЗО» [6].

Як бачимо, аналіз статистичних даних про стан ОЗ в Україні свідчить, що зазначена злочинна діяльність стає більш згуртованою і переважає у ній корислива мотивація. Тому кримінальних правопорушень, пов'язаних з отриманням незаконного збагачення, як правило, переважає більшість. «У 2021 році 37 осіб засуджені за участь в ОЗГ, проте вирок відносно них законної сили не набрав (доказової бази було не достатньо для їх засудження). Також 15 осіб, які обвинувачувались у вчиненні кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності у складі ОЗГ, було виправдано» [6]. Це свідчить про відсутність доказів, що призвело до їх виправдання.

Слід відзначити, оскільки ОЗ згідно вимог часу трансформується, відповідно змінюються і вдосконалюються методи вчинення кримінальних правопорушень, зокрема, можна спостерігати, що злочинці все частіше використовують мережу Інтернет, наприклад, для здійснення шахрайства щодо фінансів або злочинів у сфері інформаційних технологій тощо. Тому важливим є питання боротьби з ОЗ у

фінансовій системі, із застосування найновіших методів її попередження та протидії.

В Україні боротьбу із ОЗ здійснює низка державних органів, що утворюють систему, зокрема:

«1. спеціально створені для боротьби з організованою злочинністю: Координаційний комітет по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю при Президентові України; спеціальні підрозділи по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю Служби безпеки України;

2. державні органи, які беруть участь у боротьбі з організованою злочинністю у межах виконання покладених на них інших основних функцій: органи Національної поліції і Служби безпеки України; органи прокуратури України; органи доходів і зборів, органи прикордонної служби України та органи державного фінансового контролю; органи та установи виконання покарань і слідчі ізолятори; розвідувальний орган Міністерства оборони України; Служба зовнішньої розвідки України; Національне антикорупційне бюро України» [7, с. 321].

Ці органи взаємодіють з метою підвищення ефективності боротьби із ОЗ. Також вони можуть взаємодіяти із аналогічними органами безпеки інших держав, зокрема, за ст. 16 Закону України «Про Службу безпеки України» від 25 березня 1992 року № 2229-ХІІ «для вирішення покладених завдань Служба безпеки України може встановлювати контакти з органами безпеки іноземних держав і взаємодіяти з ними на підставі норм міжнародного права, відповідних договорів та угод» [8].

Окрім того, перспективними напрямками цієї боротьби є: «створення правової основи, організаційних, матеріально-технічних та інших умов для ефективної боротьби з організованою злочинністю, організація міжнародного співробітництва у цій сфері; виявлення та усунення або нейтралізація негативних соціальних процесів і явищ, що породжують організовану злочинність та сприяють їй; запобігання нанесенню шкоди людині, суспільству, державі; запобігання виникненню організованих злочинних угруповань; виявлення, розслідування, припинення і запобігання правопорушенням, вчинюваним учасниками організованих злочинних угруповань, притягнення винних до відповідальності; запобігання встановленню корумпованих зв'язків з державними службовцями та посадовими особами, втягненню їх у злочинну діяльність тощо» [9].

Як бачимо, серед основних завдань держави є, насамперед, викриття зазначених вище організованих злочинних груп та припинення їх діяльності, підвищення ефективності боротьби із злочинними співтовариствами, які використовують міжнародні конфлікти, що пов'язані з „тіньовою" економікою, та із організованими злочинними групами, що здійснюють діяльність за кордоном.

Окремо необхідно вказати на недоліки боротьби з організованою злочинністю у фінансовій системі:

1) оперативні підрозділи і слідчі органи, які ведуть боротьбу з ОЗ у фінансовій системі використовують застарілі, тому малоефективні методи викриття і розслідування злочинів, що вчиняють організовані угруповання;

2) існують недоліки обліку і звітності органів, які здійснюють боротьбу з ОЗ, щодо результатів їх діяльності;

3) не здійснюється належна оцінка стану ОЗ у фінансовій системі та рівня криміногенної ситуації, незадовільний аналіз результатів боротьби з нею;

4) відсутність сьогодні належної правової бази боротьби з ОЗ, тоді, коли стрімкими темпами змінюється кримінальна ситуація, трансформується і «приспосовується» до вимог часу ОЗ;

5) не визначено пріоритетні напрями боротьби з ОЗ у фінансовій системі, не здійснювалося планування заходів протидії цьому негативному явищу та відповідне ресурсне забезпечення;

6) погано проводяться профілактичні та запобіжні заходи, які спрямовані на усунення злочинів, що вчиняються організованими злочинними групами;

5) не відповідає вимогам часу професійна підготовка фахівців правоохоронних органів, які часто не мають належного досвіду у сфері боротьби з ОЗ, зокрема, у галузі фінансів [10].

Отже, незалежно від спеціалізації, організована злочинність – це найскладніше та найнебезпечніше протисупільне явище, яке не має кордонів, а його учасники знаходяться у різних куточках світу. Тому в умовах розвитку телекомунікаційних та комп'ютерних технологій протидія ОЗ вимагає нових методик.

Для ОЗ у фінансовій системі характерними рисами є:

- проникнення в економіку держави, здійснення заходів щоб її перетворити на тіньову економіку, з метою вільного відмивання грошей та неможливості відслідковування відповідними органами руху коштів;

- контроль щодо діяльності фінансових установ;

- блокування ефективних реформ, що не «відповідають» інтересам її злочинних угруповань;

- проникнення у правоохоронні органи й органи державної влади;

- взаємодія або злиття з аналогічними закордонними групами для розширення своєї діяльності, впливу та контролю тощо.

У наш час країни Європи, насамперед, прагнуть удосконалити систему боротьби із організованою злочинністю у фінансовій системі, поглиблюючи активну співпрацю з різними країнами світу. Зокрема, для покращення боротьби з ОЗ держави ЄС актуалізують власне законодавство. Це зумовлено тим, що в ОЗ появляються нові методи і способи здійснення діяльності. Тому старі методики боротьби та протидії мафії стають просто неефективними.

Тому щоб змінити ситуацію, яка склалась в Україні, необхідно сформувати нову стратегію і тактику

боротьби з ОЗ, забезпечивши системну і ефективну діяльність державних органів у сфері запобігання та протидії ОЗ. Стратегія, зокрема, повинна визначити пріоритетні напрямки та комплекс основних дій, які мають бути спрямовані на викорінення цього антисуспільного явища, а також причин і обставин, що його породжують.

Стратегія має визначити основні цілі, що передбачають: «розмежування кримінальних груп та структур, а також зниження їх діяльності; запобігання появі нових злочинних груп; зменшення впливу на громадськість; протидію росту зв'язків між тероризмом і організованою злочинністю» [11]. Стратегія має стати корисним механізмом для усіх органів державної влади, які спрямовують свою діяльність на забезпечення безпеки країни.

Головною метою стратегії має бути аналіз криміногенної ситуації в суспільстві, порядок вжиття необхідних запобіжних заходів і контролю над створенням нових і діяльністю діючих злочинних угруповань, подолання тенденцій росту ОЗ, усунення причин та умов, що її породжують, скорочення, а у перспективі і нейтралізація її проявів шляхом комплексного задіяння усіх державних та правоохоронних органів, та максимального забезпечення їх роботи шляхом внесення змін з метою вдосконалення чинного законодавства, а також наданням відповідного ресурсного та матеріально-технічного забезпечення виконання ними завдань, зокрема у сфері протидії ОЗ.

Необхідно визначити основні напрями щодо вирішення проблем боротьби з ОЗ у фінансовій системі:

4. запобігання і прогнозування загроз (цей напрям полягає у сприянні попередження та розслідуванню злочинів проти економічної і фінансової структури, а також у недопущенні отримання незаконної вигоди, як способу нейтралізації ОЗ);

5. боротьба з кримінальними ринками (полягає у вжитті заходів у сфері протидії: відмиванню грошей; незаконному обороту наркотиків; кіберзлочинності; торгівлі людьми; злочинам, пов'язаним із корупцією; контрабанді мігрантів; злочинами проти інтелектуальної власності; шахрайству тощо);

6. адаптація законодавства України до вимог часу та прийняття нових законів (суть напрямку полягає в удосконаленні законодавства, адаптації правових інститутів до потреб боротьби з новими формами ОЗ);

7. міжнародне співробітництво в координації (полягає у встановленні взаємовідносин та взаємодопомоги між органами, що здійснюють боротьбу з ОЗ у фінансовій системі у різних країнах світу, з метою передачі важливої інформації та надання допомоги у запобіганні та розслідуванні злочинів;

8. професійне навчання, набуття практичного досвіду (полягає у навчанні та тренуванні співробітників правоохоронних органів як в Україні, так і за кордоном, з метою перейняття досвіду зарубіжних країн у протидії ОЗ).

Як бачимо, необхідно створити відповідні політичні, соціально-економічні умови, належну правову базу, що сприятиме ефективній боротьбі з ОЗ. Аналіз зведень щодо стану криміногенної ситуації та результатів боротьби з ОЗ, дозволить дійсно контролювати її рівень в Україні, що сприятиме забезпеченню захисту громадян, запобіганню фінансово-економічним втратам держави та суспільства від дій учасників злочинних угруповань, а також удосконаленню діяльності правоохоронних органів та органів державної влади у боротьбі з ОЗ.

Висновки. Як бачимо, організована злочинність - це згуртування кримінального середовища у масштабі певної території, окремої галузі господарства, ринку чи у сферах управління шляхом створення стійких, ієрархічно побудованих злочинних співтовариств, що орієнтовані на довготривалу спільну злочинну діяльність задля отримання постійних значних доходів, нерідко із використанням фінансово-економічних структур та корумпованих суб'єктів державного апарату.

У наш час, коли стан організованої злочинності створює загрозу безпеці держави та суспільства, одним із основних та першочергових завдань має бути ефективна боротьба та протидія їй у контексті реформування законодавства та системи державного управління, вивчення сучасного досвіду зарубіжних країн щодо співробітництва та взаємодопомоги у сфері протидії міжнародній організованій злочинності, зокрема щодо тероризму, наркобізнесу, торгівлі людьми, контрабанди, відмивання грошей, створення фіктивного підприємництва, ухилення від сплати податків, нелегальної міграції тощо.

Актуальними сьогодні залишаються питання виявлення колізій чи прогалів у чинному законодавстві, обґрунтування необхідності прийняття нових законів та внесення змін до існуючих, розроблення основних напрямів та елементів Стратегії боротьби з ОЗ. Варто зазначити, що створення ефективної нормативно-правової бази та інституційного механізму боротьби з ОЗ повинно ґрунтуватись на пізнанні та аналізі кримінологічних коренів цього негативного явища, через вивчення умов та причин, що до нього призводять, існуючих процесів криміногенної ситуації.

Окрім того, доцільно створити ефективну електронну систему обліку статистичних даних, що допоможе зменшити кількість помилок у звітах, адже контроль буде здійснюватися за допомогою відповідного програмного забезпечення; доповнити існуючу форму статистичних даних показниками, що якісно розкриватимуть інформацію про ефективність та результативність боротьби з ОЗ; створити окремий розділ щодо кожного виду кримінальних правопорушень (зокрема і щодо ОЗ у фінансовій системі); організаційно та науково-методологічно опрацьовувати верифікацію інформації на усіх етапах її отримання,

обробки та надання.

Отож, важливим є створення продуманої системи заходів та методів протидії ОЗ у фінансовій системі, визначення єдиного наукового підходу щодо тлумачення сутності та змісту ОЗ, її видів, юридичної відповідальності за кримінальні правопорушення, вчиненні її суб'єктами, гармонізації законодавства України з міжнародно-правовими нормами та стандартами у сфері протидії та боротьби з організованою злочинністю у фінансовій системі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України від 30 червня 1993 року № 3341-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12#Text>
2. Кримінологія: навчальний посібник. / за заг. ред. О.М. Джужі. Київ: Прецедент, 2006. 208 с.
3. Шнайдер Г. Кримінологія. Москва: Прогресс-Универс, 1994. 502 с.
4. Марисюк К. Б., Черепушак В. В. До питання про поняття “організована злочинність” (2019). URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2020/feb/20948/16.pdf>
5. Статистична інформація Офісу Генерального прокурора. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-rezultati-borotbi-z-organizovanimi-grupami-ta-zlochinnimi-organizacijami-2>
6. Звіт судів про розгляд матеріалів кримінального провадження. URL: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/
7. Перелигіна Р.В., Дмитришак Ю.І. Щодо стратегії боротьби з організованою злочинністю (на прикладі України та Іспанії). *Часопис Київського університету права*. 2019. №4. С. 320-324.
8. Про Службу безпеки України: Закон України від 25 березня 1992 року № 2229-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text>
9. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України від 30 червня 1993 року № 3341-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12#Text>
10. Кулаковський Р. В. Сучасні проблеми боротьби з організованою злочинністю та корупцією (2022). URL: https://minjust.gov.ua/m/str_5179
11. Боротьба з організованою злочинністю та корупцією: актуальні проблеми та шляхи вирішення (6.10.2010). URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/law/10607/>

REFERENCES:

1. *Pro orhanizatsiino-pravovi osnovy borotby z orhanizovanoiu zlochynnistiu [On the organizational and legal basis of combating organized crime]:* Zakon Ukrainy vid 30 chervnia 1993 roku № 3341-XII. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12#Text> [in Ukrainian].
2. *Kryminolohiia: navchalnyi posibnyk [Criminology: study guide]* (2006) / za zah. red. O.M. Dzhuzhi. Kyiv: Pretsedent [in Ukrainian].
3. Shnaider, H. (1994). *Kryminolohiia [Criminology]*. Moskva: Prohress-Unyvers [in Russian].
4. Marysiuk, K. B. & Cherepushchak, V. V. (2019). *Do pytannia pro poniattia «orhanizovana zlochynnist» [On the issue of the concept of «organized crime»]*. Retrieved from <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2020/feb/20948/16.pdf> [in Ukrainian].
5. *Statystychna informatsiia Ofisu Heneralnoho prokurora [Statistical information of the Prosecutor General's Office]*. Retrieved from: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-rezultati-borotbi-z-organizovanimi-grupami-ta-zlochinnimi-organizacijami-2> [in Ukrainian].
6. *Zvit sudiv pro rozghliad materialiv kryminalnoho provadzhenia [Report of the courts on consideration of materials of criminal proceedings]*. Retrieved from https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/ [in Ukrainian].
7. Perelyhina, R.V. & Dmytryshak, Yu. I. (2019). *Shchodo stratehii borotby z orhanizovanoiu zlochynnistiu (na prykladi Ukrainy ta Ispanii) [Regarding the strategy of combating organized crime (on the example of Ukraine and Spain)]*. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava — Journal of the Kyiv University of Law*, 4, 320-324 [in Ukrainian].
8. *Pro Sluzhbu bezpeky Ukrainy [About the Security Service of Ukraine:]*: Zakon Ukrainy vid 25 bereznia 1992 roku № 2229-XII. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text> [in Ukrainian].
9. *Pro orhanizatsiino-pravovi osnovy borotby z orhanizovanoiu zlochynnistiu [On the organizational and legal basis of combating organized crime]:* Zakon Ukrainy vid 30 chervnia 1993 roku № 3341-XII. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12#Text> [in Ukrainian].
10. Klakovskiy, R. V. (2022). *Suchasni problemy borotby z orhanizovanoiu zlochynnistiu ta koruptsiiei lu [Modern problems of combating organized crime and corruption]* (2022). Retrieved from https://minjust.gov.ua/m/str_5179 [in Ukrainian].
11. *Borotba z orhanizovanoiu zlochynnistiu ta koruptsiiei u: aktualni problemy ta shliakhy vyrishennia [Fight against organized crime and corruption: actual problems and solutions]* (6.10.2010). Retrieved from <https://osvita.ua/vnz/reports/law/10607/> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 21.05.2023